

Dr. Szekér Nóra: Képek szerepe a gondolkodásban

A képek szerepe a gondolkodásban különböző szinteket érhet el. Hogy melyik szinten használjuk a gondolatainkban a képeket, az meghatározza a kép értelmét is.

Például:

Egy fokhagyma a szakácskönyvben vagy biológiai albumban: szemléltet (szikleveleket, stb.)

De egy fokhagyma képe, amit egy fotókiállításon állítanak ki, már nem szemléltet, hanem mozgásba hoz bizonyos hangulatokat, asszociációkat. A fokhagyma egy művészeti alkotáson a világhoz való viszonyunk értelmezéséhez is hozzátehet.

A képi ábrázolás értelmezhetőségének szintjei

- *a kép a gondolatot szemlélteti*: A kép nem ábrázolja a logikai összefüggéseket, csupán megjeleníti az ábrázolni kívánt jelenséget. A figyelmünket bizonyos részletekre fókuszálja, emlékeztet, összefoglal, stb. Ilyen például a pókábra
- *a kép a gondolatot modellezi*: Amikor logikai szinteket és kapcsolatokat is megjelenítjük a képen. A kép fontos segédeszközként szolgál gondolkodáshoz, elvonatkoztat, logikai összefüggések megértéséhez és továbbgondolásához segít hozzá. Ilyenek a halmazok, tervrajzok, térképek.
- *a kép a gondolatot életre kelti*, de nem a logikai összefüggések szintjén, hanem egy szimbolikus, érzelmi asszociációs gondolkodás síkján: a művészi ábrázolás. Ebben az értelmezésben a képnek saját "autonóm" világa van. Már nem a beszélt nyelv és a „vertikális” logika segédeszköze. A beszélt nyelvhez képest univerzálisabb és tömörebb.

A képi ábrázolás nyelve

A képi ábrázolás kifejezőeszköze a szimbólum. A szimbólumok értelme lehet kódolt, közmegegyezés alapján megfeleltethető jelentéssel. Ezt nevezzük allegóriának. De a szimbólum értelmezése alapulhat szabad asszociációkra, függetlenül mindenféle előzetes kódolt jelentéstartalomtól.

Példa: fekete

A mi kultúránkban a fekete a gyász színe. Ez az idők során kialakult hagyomány. Léteznek kultúrák, ahol azonban a gyász színe a fehér. Ezek a jelentések allegorikus jelentések.

A fekete sötét-borús hangulata azonban kulturális hagyományoktól függetlenül is előhív bizonyos érzelmeket asszociációkat.